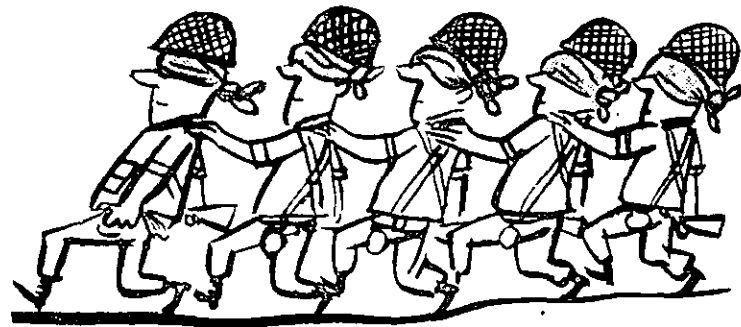

צבא ארץ-העיוורים

מאת סא"ל ש. גבעולי

וכלה בלחימה על היעד, הלכה רוחי ונתעגמה. כל אותם עשרות פרטים, שכה מרבים לדבר עליהם, פרטים הקובעים את גורל הקרב לשבט או לחסד, רחוקים היו מן השלמות. רק לפני זמן קצר נערך תרגיל מסכם של פלוגה א', ואנו שבענו נחת, והנה — מפקד פלוגה חדש ופלוגה חדשה ויש להתחיל הכל מבראשית.

בסיום התרגיל ניגש אלי מפקד הפלוגה, זוהר כולו, באמונה שלמה שאכן היה זה ביצוע למהדרין. מה עלי לעשות? האם לנפץ את האשליה שלו, או שמא רק לטפוח לו על הכתף ולהסתפק בהערה או שתים? פנקסי היה מלא הערות המס-פיקות להרצאה של שעתיים על "כיצד בוצע וכיצד יש לבצע", ואילו מפקד פלוגה זוהר זה אינו רואה ואינו חש מאומה. אכן, הוא שאמרתי: "מפקד מהולל בצבא-העיוורים!" הבה נלמדנו לראות, ונעשה זאת לאט בלי להרוס ובלי לייאש. חייב אני לזכור שגם אני, המתימר להיות היום פקוח-עיניים, השתייכתי פעם לצבא זה של ארץ העיוורים ואף נשאתי בו משרה רמה. זוכר אני איך נפקחו עיני. לאט ובזהירות נפקחו, לא במהלומות, לא בהדחות ואף לא בעונשים. אחר חודשים של עבודה רצופה, חודשים של שאיפה אל השלמות, בחנים לעשרות וניתוחיהם — בחני צותים, מחלקות ופלוגות; שמיעת סיכומים של מפקדי — סיכומים שאינם מוחצים, אך גם אינם מעלימים את הליקויים ומפרטים אותם אחד אחד; השואת ביצוע של הרבה יחידות-משנה, וכתוצאה מכך — גיבוש סטנדרט של מה שניתן להשיג ומה צריך לדרוש. כל אלה עוזרים לאדם להסיר תבלול מעיניו, ולאחר שהתחיל בכך — בין אם בכוח עצמו בין אם בסיוע מפקדיו — חזקה עליו שימשיך בדרך זו. עזיבת צבא ארץ-העיוורים ומעבר לצבא

הרעיון המזהיר של צבא ארץ-העיוורים עלה במוחי שעה שהייתי נוהג במכונית הסיטרואן בכביש היורד דרומה. בתי הקטנה ישבה לידי והטרידה אותי מדי פעם בשאלה: "אבא, מתי כבר נגיע?" משועממת היתה, ואני נאלצתי להפנות את הרהורי הנוגים מן התרגיל הפלוגתי שראיתי ומשמעותו אל הבת הקטנה. מסכנה!... לא די שבמשך כל השבוע אין היא רואה אותי בהיותי בשדה, והנה גם היום מוחי אינו פנוי אליה. הבה נמצא בידור.

"שמעי, ילדה: לפנינו נוסעת מכונית. הסתכלי בה היטב משך חמש דקות, ואחר-כך עיזמי את עיניך ואשאל אותך שאלות" (ודאי מכירים אתם את המשחקים הללו, המפתחים את הזכרון החזותי).

"מה צבע המכונית?"

"כחול!"

"כמה אנשים יושבים בה?"

"ארבעה!"

וכן הלאה... הבת נתפסה למשחק כקלפן לפוקר. מפעם לפעם "שיפרה את הישגיה". במכונית העשירית נזקקה לתצפית של שתי דקות, ואחר-כך זכרה כל פרט שיכולתי רק להעלות בדעתי לשאלה. היא למדה לראות במהירות ולמדה לזכור מה שהיא רואה. המשחק הסיח את דעתי לגמרי מאותם הרהורים נוגים שהטרידו אותי קודם. ואז לפתע הגיח מולי גיפ צבאי ובו ישב מפקד פלוגה ב' החביב. הוא הבחין בי ונופף לי בידו.

"מי זה, אבא?"

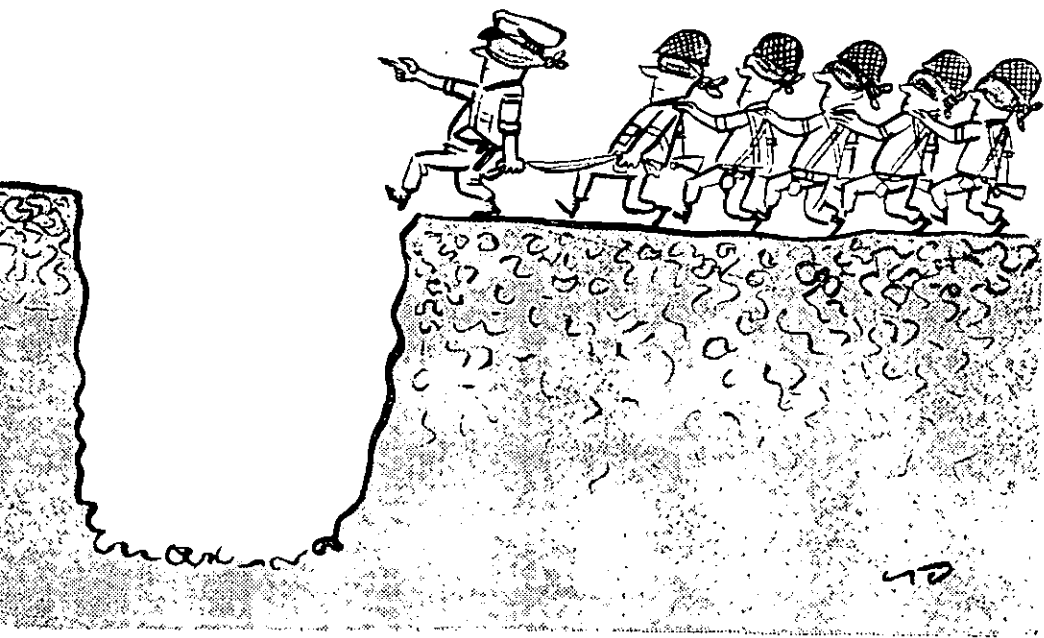
"קצין ביחידה שלי. את רואה, רק עכשיו הוא נוסע הביתה. הבת הקטנה שלו עוד מחכה, והנה את כבר נוסעת אתי לטיול."

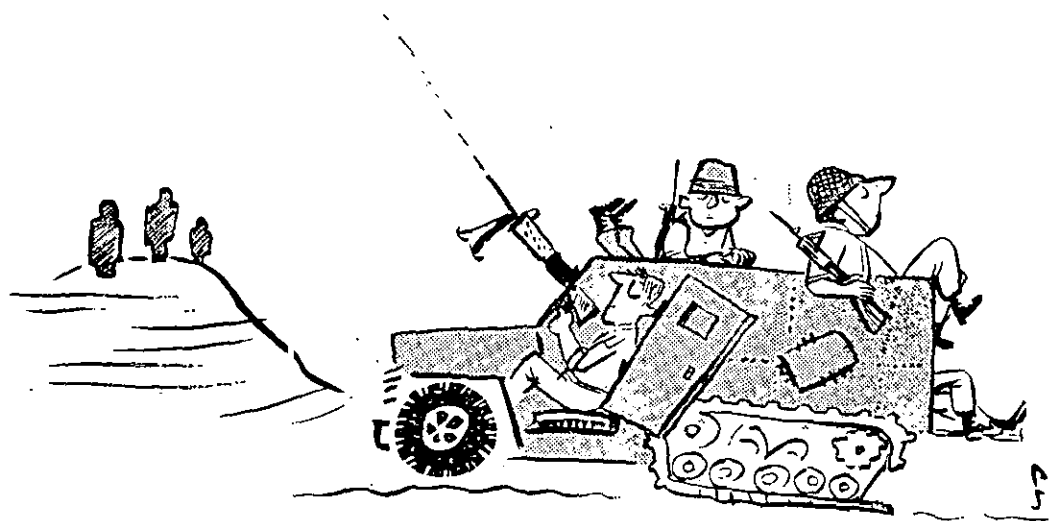
"איך קוראים לקצין הזה? אני מכירה אותו? הוא טוב?" חייכתי למשמע מכול שאלותיה והשבתי:

"קוראים לו דב, ואת אינך מכירה אותו כי הוא חדש... הוא מצויין."

זו היתה תשובתי ואותה שעה הרהרתי — דב הוא מפקד פלוגה מצויין בצבא ארץ-העיוורים. אילו רק ניתן היה באורח פלא לפקוח את עיניו! מחשבתי חזרו אל התרגיל הפלוגתי שראיתי אצלו.

בבואי לחזות בתרגיל קיבל אותי דב בהצדעה ואמר: "שלום המפקד! אני מבקש רשות להתחיל בתרגיל". הרשות ניתנה ודב החל בתרגיל. ככל שהתפתח התרגיל — החל בנוהל הקרב

פקוחייהעניניים — תהליך ממושך הוא. אשרי המפקד שתהליך זה חל בראשית דרכו; ואוי למפקד הממשיך לשרת בגן העדן של צבא-העוורים.

„המפקד, האם יש לך הערות?“ שאל דב. „ודאי“, השיבותי. „אולם סיים קודם את התרגיל“.

„התרגיל נגמר!“ אמר דב וכולו פליאה. „עדיין לא שמעתי את סיכום התרגיל. הסיכום הוא חלק מן התרגיל ואולי אחד החלקים החשובים בו.“ „ללא ספק!“ מיהר דב להסכים, וכינס את הפלוגה. הוא התחיל בדברי הסיכום:

„ובכן, חיילים, כפי שאתם יודעים תקפנו את האויב שישב על שתי גבעות אלה... בדברי הסיכום חזר דב וסיפר לפלוגה כיצד ישב האויב, כיצד תוכננה ההתקפה וכיצד בוצעה. הסיכום נגע לפלוגה כולה כגוף ולא התייחס לפרטים. עם תום הסיכום היה ברור לכל המאזינים (לא כולם האזינו), שהפלוגה פעלה יפה מאוד, במיוחד הצטיינה מחלקה מס' 1 שהיתה ימנית באיגוף — ואילו מחלקה מס' 2 פעלה באיטיות והגיעה קצת מאוחר. בסוף דבריו פנה דב לחיילים: „זהו הסיכום! האם יש שאלות?“

ניכר על החיילים שהיו עייפים. הם עייפו מהסיכומים החוזרים בפעם נוספת על סיפור המעשה ועל „גבורתה“ של הפלוגה. דבר זה לא הלהיבם עוד. מפקד הפלוגה פנה אלי ואמר: „המפקד, יש לך הערות?“

השיבותי בחיוב וניגשתי לחשוף את חולשתה של הפלוגה. התחלתי לערוך תחקיר ביצוע, שכן לדעתי זו משמעותו האמתית של הסיכום ולא טפיחה על הכתף. עדיף היה אילו ערכו מפקדי המחלקות תחקיר זה ויכלו להתעכב יותר על הפרטים, אך לצערי אין מפקדי המחלקות מתורגלים בזה. טוב יותר היה אילו ערך כל מפקד כיתה תחקיר כפי שצריך לעשות זאת כל מפקד טנק, אך עוד לא הגענו לרמה זו.

התחלתי לחקור את הרובאים, אנשי-החרמ"ש. מהר מאוד גיליתי מספר רובאים שירו רק חצי מחסנית מתוך ארבע שהוקצבו. אצל ארבעה מהם גיליתי שנשקם סבל מכל סוגי המעצורים השכיחים. לפלוגה כולה נודע שבגלל מחסנית אחת, ששפתיה היו פגומות לא ירה אחד הרובאים בתרגיל. הפלוגה כולה צחקה מאחר שהכניס את וסת הגזים במהופך. אצל אחד הרובאים נקרע תרמיל כתוצאה מזיהום בבית הבליעה. הפכתי את התקלות והמעצורים למנוף של הדרכה על דרך השלילה. רובאי אחד טען בגאווה שהוא ירה את כל ארבעת המחסניות שהוקצבו. שלחתי אותו להביא את שתי מטרות הדמות אליהן ירה. מה רבה היתה שמחתנו כשהתברר שהן מנוקבות ככברה. חקרתי את החפוי לפשר דממת האש שהיתה באחד הרגעים המכריעים, והתברר שאזלה התחמושת, והשליטה והתאום היו לקויים. חקרתי מקלען 0.3 שירה מהתפוח בזחל"מ, והתברר שלא צפה את אשו כלל. לשאלותי הנוקבות הודה, לרעם צחוקה של הפלוגה, שהוא ירה לשמים. בחקירה הוברר שהמושב שלו היה נמוך מדי ולא הצליח למצוא לו תושיה. נהגים נחקרו, והתברר שהיו תקלות טכניות רבות. החוליה הטכנית התלוננה על מחסור בכלים. אחד הנהגים התאונן על שהזחל"מ שלו „זייף“ כל היום. ולכן הוא פיגר וגרם לעיכוב במחלקה מס' 2. הנהג נשלח

מיד עם הסמל הטכני, וכעבור דקה חזרו ודיווחו בבושה שאחד מחוטי המפלג ירד מן המצת. בחקירת צוטי מחלקת הטנקים התגלו שלל ליקויים, שלולא שמעתם אותם באוזניכם ודאי מסרבים הייתם להאמין שהם יתכנו בכלל. „הקדמי“ באחד הטנקים לא פעל והוברר שחסר בו שמן. המשמנת היחידה בטנק נמצאה, כמובן, אצל הטען-קשר. הטען-קשר בטנק אחר לא הבין כיצד פורקים מקלע לוחט, ואך בנס לא נפגע בפניו עת התפוצץ תרמיל בזמן פתיחת המכסה. בטנק שני, שפיגר, הוברר שקשה מאוד לשלב את ההילוך השלישי, והוא נע כל הזמן בהילוך שני. מפקד הטנק ומפקד המחלקה אף לא ידעו על כך. כיון שבסיום התרגיל לא ערכו את מסדר הצות ולא חקרו את אנשי הצות לגבי תקלות.

תחקיר הביצוע התארך ונמשך למעלה משעה, בעוד שהתרגיל עצמו ארך פחות מזה. לגבי דידי היתה זו שעה יקרה מפז. היה זה תהליך מכאיב של הסרת התבלול מן העיניים. לאט לאט נגוזה התמונה של תרגיל פלוגתי מצליח, המנפץ גבעה חשופה לרסיסים, והתגלתה תמונה של חובבנות עגומה, של ידע טכני בלתי מספיק, של רשלנות והזנחה. התגלו ליקויים בחגור החיילים, התגלה חוסר בציוד לחימה חיוני. מה הופתעו מפקדי הכיתות כשנדרשו להציג את מגורי התיל. מה הופתעו המקלענים שנספרו להם המחסניות. לבסוף סיכמתי את התרגיל במלים קצרות ודרשתי מכולם להקפיד שבעתים — כיון שבמציאות לא נתקוף גבעה מכוסה במטרות קרטון, אלא אויב חי ויורה, אויב העלול להחליף עמדות ולהטיל רימונים. אוי לו לזחל"מ שלא יפתח את מלוא עצמת אשו. אוי לאלה שחיפויים יכשל ברגעים מכריעים.

סיימתי את ניתוחי האכזרי, הפלוגה עלתה על רכבה, ואילו דב נשאר עמדי. הוא הביט בי ללא אומר. הוא לא שיער לעצמו עד כמה אני חש ומבין אותו. הוא לא העלה על הדעת כמה שנאתי עצמי בעשותי מלאכה בזויה זו. האם לא נוח ונעים היה לי לטפוח לו על הכתף, להלל ולשבח את הפלוגה שציפתה לכך כמו בתי הקטנה, המתאמצת לשוא למשוך את תשומת לבי אל תבונתה וכושרה לזכור את פרטי המכונית שנסעה לפנינו?

פניתי אל דב ואז, כשעמדתי מולו ואין איש עמנו, התחלתי לנתח את שגיאותיו האישיות, החל במתן הפקודה וכלה בסיכום. פקודתו היתה טובה, אך חסר בה החלק החשוב ביותר. הדרך היחידה לודא אם דברייך מובנים — היא לחקור את פקודיך ולדווח אותם. חלק זה חסר בפקודתו של דב. כל חלקי הפקודה: התדריך והוראות הבטיחות — היו מונולוג של

דב עצמו. איש לא נשאל ולא נחקר לתפקידו בתרגיל. איש לא נחקר כיצד יש לדעתו לבצע את חלקו במשימה. "עם כל זה", אמרתי לדב, "ברצוני לציין שכבר ראיתי התחלות של מפקדי פלוגות רבים והיתה זו אחת ההתחלות הטובות. איני מודאג. אני מצטער שאיני יכול לשבת, אך אין מקום לדאגה."

דב הביט בי מעודד במקצת, חכך רגע בדעתו ואחר אמר: "השגיאות שלי ברורות לי וביכולתי לתקן, אולם מה אעשה לפלוגה? כיצד אוכל להבטיח שכל חייל יקח עמו את מלוא צידו? כיצד אמנע איולת של מקלען שאינו מגביה את המושב שלו? מה אעשה לנהג מטומטם שאינו חש שחוט ירד ממצת ולמפקד זחל"מ שאינו מתעניין מדוע הרכב, מזויף? הן ביקורת לפני כל תרגיל תאריך שעות!"

דב עורר את הבעיה האמתית. בעיה זו היא שהטרידה אותי, והנה התשובה היחידה שמצאתי לה.

"דב, כל זמן שאני, המפקד הבכיר, הנני היחיד שרואה את הליקויים — הם לא יתוקנו. אבל אם גם אתה תעזוב את צבא-העיורים ותצטרף אל הרואים — יחול שיפור במצב. הבט, דב: במקום שישבה הפלוגה, נשארה תחמושת פזורה. עשרות אנשים עברו שם, איש לא טרח להרימה. פשוט לא ראו אותה. מראה התחמושת העולה הון לא הפעיל במוחם של החיילים אותו רפלקס עלוב, הגורם לאדם להתכופף ולהרים חמש אגורות. זה פשוט לא חדר להם לתודעה. אם אתה תצטרף אלי ותתחיל לראות ולהגיב יחד עמי — יתוספו אלינו עוד. יש לך ציבור מפקדים גדול — דרוש מהם אחריות. הסבר להם בדברי גועם ואל תחשוש גם מדברים כדורבנות. הסבר וענוש — אל תוותר. הטל על רבים עונשים

אישיים קלים ולמעטים — הראויים לכך — עונשים כבדים. הצבא נתן סמכות בידך ודורש ממך אחריות. ביכולתך לענוש בעונשים כבדים. האם ישבת מימך חודש ימים בכלא? אני יושבתי, והאמן לי — עונש נורא הוא. אך אין צורך בעונש מעין זה — אתה יכול להסתפק בשבוע מחבוש בשביל אלו שדברי הסבר לא הפעילו אצלם את התגובה הנדרשת. בעוד שבוע אבקר באימונים ומצוא אמצא פלוגה חדשה."

דב הביט בי בפיקפוק ואמר: "אשתדל!"

— "ראה דב", הוספתי את התוספת הבלתי נעימה: "כלום ינעם לך אם אני אתחיל לענוש את פקודיך? אני מעדיף שאתה תחנך את פלוגתך, אבל לא אוכל למעול באחריות שהוטלה עלי. אם אתרשם שלא חל כאן שינוי ערכים מלא, אתפוס את המפקד הראשון שבזחל"מ שלו מתגלגלת תחמושת והוא, אינו רואה אותה — ואענשנו לדוגמה. יש ביכולתי להקל עליך את החיים ולהתערב אצלך בכמה נושאים שיותר לא תסבול מהם. אתה מעוניין?"

דב הזדקף והביט בי: "לא! איני מעוניין! אני אהנך את חיילי בעצמי ואענוש אותם קשה אם יהיה צורך בכך. אם תמצא אצלי ליקויים להבא — ענוש אותי ולא אותם. אני האחראי!"

שמחתי לשמוע תגובה "גברית" זו, אך השאלה היסודית והחשובה ביותר היא אם זנח את צבא-העיורים. האם החל דב לראות הכל? הרואה הוא את הפרטים הקטנים הקובעים את גורל הקרב, או שמא מניח הוא לתמונה השטחית, הכללית, לסגור את עיניו? כושר מנהיגות, תפיסה טקטית וטכנית — יש לו. הוא בעל ידע מקצועי מצויין. אם יתחיל לחוש ולראות — העתיד כולו שלו.

(המשך מעמ' 17)

בעודם מאוחסנים; אין הם מוציאים את האויב מיד מכלל פעולה, כפי שעושים זאת שאר כלי-הנשק (החל מרובה-הקשת וכלה בפצצת המימן); והם שונים מכלי-נשק מקובלים בכך שהם ממשיכים להיות הרסניים גם לאחר שהמתקיף כבר אינו רוצה בהשפעתם.

כל הנימוקים האלה מהווים טיעון חזק נגד כלי-הנשק הרדיולוגי מהסוג שניתן לכנותו "גרובס-מק-ארתור-נאצר". אולם, אין ספק שאלה הם כלי-נשק-לטרור, ובתור שכאלה עשויים למשוך לבה של מדינה חלשה מסוג מסוים.

מחצית-חייב	היסוד	
5.25 שנים	קובלט-60 (קרני בטא וגאמה)	חמרים מפיקי קרני-גאמה, בעלי מחצית-חיים קצר, המיוצרים על-ידי חשיפת חמרים יציבים לפגיעת נויטרונים בכור גרעיני.
250 יום	אבץ-65 (בטא וגאמה)	מוצרי-ביקוע ביולוגיים חשובים — פסולת גרעינית של מטילי-דלק מאיכלים מתוך כורי-גרעיני.
27.7 שנים	סטרונציום-90 (קרני בטא)	
30.5 שנים	צסיום-137 (בטא וגאמה)	

בטבלה זו מוצגים איזוטופים אחדים ומחצית-החיים שלהם. סביר, שבחומרים, המפיקים קרני-גאמה, שמשיך-קיומם קצר, אפשר להשתמש לקטילתם — או הוצאתם מכלל פעולה — של חיילים או אזרחים, אשר יכנסו לשטח הנגוע. בחומרים המפיקים קרני-בטא, שלהן משמעות ביולוגית, אפשר להשתמש לניגועו של אזור חקלאי, שמן הנמנע יהיה לחיות בו במשך פרקי-זמן ארוך, או לזיהומם של מים, שיהיו מסוכנים לשתיה.